

Porteføljestyret for humaniora og samfunnsvitenskap

Referat **Møte 3/2021**

Dato 30.09.2021, kl. 10.00 – 16.00

Sted Zoom-møte/møterom Nansen 2 i Forskningsrådet

Tilstede: *På Zoom:*
Camilla Serck-Hanssen, leder
Hans Dam Christensen
Narve Fulsås
Kristian Berg Harpviken (til kl 15)
Terje Lohndal
Jill Walker Rettberg
Eva-Maria Svensson
Tina Søreide
Mari Teigen
Jarle Trondal
Åsa Sandnes, observatør

Forfall: Geir Mork

Tilstede fra Forskningsrådet: *I møterom Nansen 2 og på Zoom:*
Johannes Waage Løvhaug
Sunniva Brandtzæg
Monica Enger
Christian Lund
Jesper Werdelin Simonsen (sak 31/21)
Tor Lunde Larsen (sak 33/21)
Marte Qvenild (sak 35/21)

Sak PSHUMSAM 25/21 Godkjenning av saklisten

Vedtak: *Saklisten godkjennes.*

Sak PSHUMSAM 26/21 Godkjent referat fra møte 2/21, 17.06-18.06.2021

Varsel om godkjent versjon av referatet ble sendt ut per epost 30.08, og ligger i Sharepoint-mappen for møte 2/21. Porteføljestyret ble bedt om å ta referatet til etterretning.

Vedtak: *Referatet tas til etterretning.*

Sak PSHUMSAM 27/21 Spørsmål om habilitet

Vedtak: *Det var følgende inhabilitet blant styremedlemmene for søknader under sak 29/21:*

Narve Fulsås: prosjektnr. 326488

Kristian Berg Harpviken: prosjektnr. 325456

Camilla Serck-Hanssen: prosjektnr. 325018, 325898

Mari Teigen: prosjektnr. 325456

Jarle Trondal: prosjektnr. 325456

Sak PSHUMSAM 28/21 Resultatet av søknadsbehandlingen i 2021 og informasjon om søknadsbehandlingen i 2022

Det ble orientert om resultatene for søknadsbehandlingen for FRIPRO generelt og FRIHUMSAM spesielt.

Søknadsfrist for Forskerprosjekt i 2022 er 2. februar. Banebrytende forskning (FRIPRO) lyser ut tre varianter av Forskerprosjekt: Fornyelse, Unge talenter og Internasjonal mobilitet. Utlysningene legges ut på Forskningsrådets nettsider 15.11 og er aktive 15.12. Vedtaksmøtet i porteføljestyret er satt til 25.-26.08.22. Hovedresultatet publiseres 2.09.

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Det er uheldig at søknadsbehandlingstiden er så lang.
- Tiden fra utlysning legges ut til søknadsfristen bør forlenges.
- Det er ugunstig at datoen for søknadsfrist flytter seg fra år til år. Det bør være fast tidspunkt.
- Februar er et uheldig tidspunkt for søknadsfrist sett fra institusjonenes side, pga. årsrapportering. November eller april er bedre tidspunkter.

Vedtak:

Orienteringene tas til etterretning.

Sak PSHUMSAM 29/21

Behandling av søknader om Stort, tverrfaglig forskerprosjekt til FRIHUMSAM til fristen 10.2.2021 – Fellesløft IV

Sakstype: Beslutning

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Porteføljestyret ble bedt om å fatte vedtak om bevilgning eller avslag for de gjenstående søknadene om Stort, tverrfaglig forskerprosjekt, basert på tilbakemeldinger fra universiteter og øvrige forskningsinstitusjoner. Søknadene kom inn til Banebrytende forskning (FRIPRO), FRIHUMSAM-delen, til fristen 10.2.2021.

Prosjektene finansieres gjennom Fellesløft IV som er et spleiselag mellom institusjonene og Forskningsrådet. Dette innebærer at hver institusjon vil finansiere halvparten av søkt beløp fra Forskningsrådet i søknadene som blir innvilget fra deres institusjon, pluss eventuell ekstra egenfinansiering. For at søknadene skal være kvalifiserte for finansiering, må de ha fått karakter 6 eller 7 i samlet vurdering, i tillegg til karakter 6 eller 7 på vurderingskriteriet Forskningskvalitet.

Alle søknader som ikke var kvalifiserte for finansiering, totalt 24, ble vedtatt avslått i porteføljestyremøte 2/2021, sak 18/21. På samme møte ble det vedtatt å gi to søknader fra forskningsinstitusjoner utenom universitetene, tilbud om finansiering. Videre ble det vedtatt å oversende de 11 kvalifiserte søknadene fra universitetene, til de respektive universitetene slik at disse kunne utarbeide en innstilling for sine søknader innenfor tildelt budsjetttramme.

Begge institusjonene utenom universitetene takket ja til tilbudet om finansiering av de kvalifiserte søknadene gjennom Fellesløft IV. Hvert av de seks universitetene som hadde kvalifiserte søknader, ga

Forskningsrådet tilbakemelding om hvilke av de aktuelle søknadene de ønsket å finansiere.

Totalt ble det innstilt 10 søknader til bevilgning fra institusjonene, derav to fra institusjoner utenom universitetene og åtte fra universiteter. Tre søknader fra universiteter ble innstilt til avslag. Blant prosjektlederne for de innstilte søknadene var det fem kvinner og fem menn.

Porteføljestyret fattet vedtak i saken i tråd med institusjonenes innstilling.

Inhabilitet: Inhabile styremedlemmer fratrådte møtet ved behandling av søknader de var inhabile for. Et styremedlem som var inhabil for én eller flere søknader fra ett universitet, ble vurdert å være konkurranseinhabil for alle søknader fra dette universitetet og fratrådte møtet ved behandling av alle søknader fra universitetet.

Vedtak: *Ti søknader om Stort, tverrfaglig forskerprosjekt innvilges og finansieres gjennom Fellesløft IV. Tre søknader om Stort, tverrfaglig forskerprosjekt avslås.*

Sak PSHUMSAM 30/21

Porteføljeanalyse

Sakstype: Diskusjon

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/2 vedlegg

Administrasjonen presenterte overordnet statistikk og måloppnåelse for porteføljen, med vekt på profilen for fagområdene humaniora og samfunnsvitenskap nasjonalt og i EU, i Forskningsrådet og i porteføljestyrets egne investeringer.

Porteføljestyret ble bedt om å diskutere porteføljeanalysen og gi innspill til videre utvikling av analysen.

Porteføljestyret diskuterte spesielt hvilken forskning vi ønsker at humaniora skal bidra til. Det er liten tradisjon for at humanister arbeider i team, og unge forskere har få rollemodeller i teamarbeid. Trenger vi egne mål og tiltak for å stimulere til at forskere innenfor humaniora i større grad samarbeider i team eller er dette institusjonenes ansvar? Samtidig bør man ivareta de som vil jobbe alene. Det er også behov for å støtte den individuelle skrivende tradisjonen. Denne diskusjonen er spesielt relevant for hvordan man skal kunne øke andelen til humaniora i tematiske satsinger. Det er behov for kvalitativ kunnskap om hvilke typer humaniorasøknader som får tilslag i tematiske utlysninger, og hvilke som ikke lykkes. Hvilken betydning har relevansvurderingen for hvem som får midler? Er det gode miljøer som ikke søker? Det er også et spørsmål om de naturvitenskapelig og teknologisk orienterte tematiske satsingene gjenkjenner substansen i humaniorasøknadene. Tiltak for å øke andelen til humaniora kan også være å vurdere behovet for prosjekter med mindre potter.

Porteføljestyret hadde også disse kommentarene til porteføljeanalysen:

- Rettsvitenskap er nesten ikke synlig i statistikken.
- Det savnes en benchmark for å se tallene i forhold til en referanseverdi, for eksempel antall ansatte og publisering i sektoren.
- Med tanke på grunnleggende forskning vs. anvendt forskning etterspurte styret større transparens i hvordan Forskningsrådet måler forskningsart. Hvilken betydning har for eksempel finansieringskilden, om det er FRIPRO eller et tematisk budsjettformål.
- Av åpen publisering er det ønskelig med mer informasjon om hva slags type publikasjoner som inngår i materialet. Noen fag har tradisjon for monografier.
- Inndelingen av faggrupper er foreldet.
- Det er uheldig at FRIPRO omtales som "treningsarena" for ERC.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg styrets kommentarer og innspill i det videre arbeidet med porteføljeanalysen.*

Sak PSHUMSAM 31/21

Porteføljeplan etter innspillsrunde

Sakstype: Diskusjon

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/2 vedlegg

Administrasjonen presenterte hovedpunkter i de 33 innspillene som har kommet inn i den eksterne innspillsrunden for porteføljeplanen med vekt på innspill som har kommet fra flere institusjoner eller innspill om spørsmål av stor forskningspolitisk betydning. Gjennomgående var en solid majoritet av respondentene helt eller delvis enig i mål, prioriteringer eller tiltak i planen. Men det kom inn mange kommentarer om faglige og teknologiske prioriteringer, tematiske prioriteringer og anvendelser, strukturelle prioriteringer, prioriteringer mot Horisont Europa og resultater, virkninger og effekter.

Porteføljestyret ga uttrykk for at det var svært nyttig med en innspillsrunde, og at det har kommet inn veldig mange gode innspill. De la spesielt vekt på følgende innspill i diskusjonen:

Faglige og teknologiske prioriteringer:

- Tiltak for å styrke humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning i Forskningsrådets tematiske satsinger må konkretiseres.
- Det er behov for mer kunnskap om hvordan humanister søker og hvorfor de lykkes eller ikke lykkes i tematiske satsinger.
- ABM-sektorens rolle for humanistisk forskning må omtales, herunder betydningen av økt samarbeid mellom museene og UH-sektoren.
- Understreke at kvalitetssikring i alle ledd av søknadsbehandlingen tas på stort alvor.
- Tverrfaglighet må evalueres.

Tematiske prioriteringer og anvendelser:

- Humsams betydning for næringsutvikling og offentlig sektor må komme tydeligere fram.

Strukturelle prioriteringer:

- Satsing på grunnleggende forskning er et viktig punkt i planen og en motvekt mot de kommende missions-satsingene.
- Skillet mellom grunnleggende og anvendt forskning er i stor grad irrelevant for samfunnsvitenskap. Det bør finnes andre måter å omtale ulike forskningsformer.
- Senterordninger, og spesielt SFF må omtales bredere, og de vide rammene i ordningen må beskrives
- Bruken av begrepet grensesprengende forskning bør reduseres og språkbruken dempes. Grensesprengende forskning bør ikke være et kriterium.
- Behovet for å styrke digital humaniora nasjonalt må synliggjøres, men det er behov for å utrede nærmere hva som er de beste virkemidlene. Bør gi kompetanseløft for digital humaniora særlig rettet mot yngre forskere.
- Digitalt ressurscenter: tvilsomt om dette er en god løsning. For humaniora er digitalisering av eksisterende samlinger viktig. Digitalisering av eksisterende samlinger viktig.
- Mer nasjonalt og internasjonalt samarbeid kan utfordre forskningsetikken og dette bør omtales.

Prioriteringer mot Horisont Europa:

- Forventningen om å søke internasjonalt før man kan søke Forskningsrådet igjen bør nyanseres. Det må være tydelig at begrunnelsen er å styrke forskningen.
- Forskningsrådets nasjonale rolle, og betydningen av å stimulere til forskning om norske forhold bør understrekes. Det bør være en arbeidsdeling mellom norsk og internasjonal finansiering og man bør bære varsom med å la EUs forskningsagenda styre den nasjonale forskningspolitikken.

Resultater, virkninger og effekter:

- Impact-begrepet må være tilpasset humsam-fagene. Det bør gås nærmere inn på utviklingen av impact-kriterier i EU og Storbritannia. Rettsvitenskap et godt eksempel på bredden i impact.

Porteføljestyrets arbeidsutvalg trekkes inn i det videre arbeidet med redigering av porteføljeplanen.

Vedtak:

Porteføljestyrets kommentarer om endringer i porteføljeplanen etter innspillsrunden innarbeides i den reviderte porteføljeplanen.

Sak PSHUMSAM 32/21

Investeringsplan

Sakstype: Beslutning

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Investeringsplanen redegjør for utlysninger som planlegges gjennomført med porteføljestyrets egne midler i perioden 2022-2024. Det er usikkerhet knyttet til det endelige utlysningsbeløpet det enkelte år før vi vet mer om de endelige budsjettforutsetningene. Planen beskriver også rådgivningstiltakene som ligger i høringsutkastet til porteføljeplan med en prioritering av når og hvordan de ulike tiltakene skal gjennomføres.

Administrasjonen opplyste at midlene til NOS-HS går over internasjonal avdelings budsjett. Porteføljestyret ba om en nærmere redegjørelse om hvordan man skiller mellom grunnleggende og anvendt forskning i merking av prosjekter. Styret hadde ellers følgende merknader til investeringsplanen:

- Digitalisering av eksisterende samlinger bør inn under tiltak i rådgivingskapitlet. (kap. 5)
- Tiltak for økt kunnskapsgrunnlag om hvordan humaniora-prosjekter lykkes i tematiske satsinger bør gå inn i kap. 5

Vedtak:

Porteføljestyrets merknader innarbeides i utkastet til investeringsplan, og styreleder får fullmakt til å godkjenne den endelige versjonen av planen.

Sak PSHUMSAM 33/21

Opptrappingsplan for humaniora

Sakstype: Diskusjon

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/2 vedlegg

Administrasjonens rapport over status for opptrappingsplanen for humaniora i 2020, med mål om humanioraandel på 5 % av Forskningsrådets samlede bevilgninger i 2022, viste at andelen totalt har gått litt ned fra 2017 (til 2,7 %). Samtidig har tallene for de fire porteføljene med utfordringsdrevet, tematisk forskning gått merkbart opp – selv om det også her er et godt stykke igjen før de forskjellige delmålene er oppnådd. I bevilgede kroner har humaniora 22 mill. kr mer i 2020 enn i 2017, men i samme tidsrom har Forskningsrådets totale bevilgninger økt med hele 1,3 milliarder kr – særlig på teknologiske og naturvitenskapelige områder, næringslivsstøtte mm. Av særlig interesse er en betydelig nedgang i humanioras andel av FRIHUMSAM-bevilgningene, fra vel 43 % i 2017 til 36 % i 2020. Et *anslag* for 2021 ser bedre ut for humanioras vedkommende, med stigning både i totaltallet og ytterligere økning i de fire porteføljene.

Det bør også noteres at det er en betydelig treghet når det gjelder når nyere bevilgninger gir utslag i statistikken. F.eks. vil bevilgningene i 2020 først gi fullt utslag i 2022. Her ligger et håp om at tiltakene, især optimaliseringsmidlene, vil bidra til mer positive tall for humaniora, både i andel og i bevilgede kroner.

Porteføljestyret uttrykte skuffelse over at humanioraandelen står på stedet hvil, selv etter flere års arbeid med å endre dette. Styret merker seg imidlertid også utviklingen i de fire porteføljene som er definert i opptrappingsplanen, og at det tar tid før seinere års bevilgninger gir – en forhåpentlig positiv – effekt. Informasjonstiltak overfor miljøene bør fortsette, både overfor fakultetene og UHR i faste møter, men også overfor de utøvende forskningsmiljøer på institusjonene – i mange miljøer er det en viss stivhengighet mht. å søke eksterne midler. I noen tilfeller er det heller ikke et ti millioners forskerprosjekt man trenger. Innad i Forskningsrådet bør man fortsette arbeidet overfor andre porteføljer når det gjelder å åpne for og – i større grad etterspørre – humaniora i porteføljeplaner og ikke minst i konkrete utlysninger. Gode eksempler på humanioratunge prosjekter med tematisk finansiering er viktige å vise fram, i arbeidet både innad og utad.

Grunnene til nedgangen i FRIHUMSAM bør analyseres. Det ble luftet å vurdere en moderat form for kvotering av humaniora i søknadsbehandlingen i FRIHUMSAM, men at man bør avvende evt. radikale tiltak både angående dette og foreslå øremerkede midler o.a. til man ser status for humanioras andel for 2021. Framover ber porteføljestyret videre om at humaniorasøknadene til tematiske analyseres nærmere, mht. hvem søker til hva, søknadenes kvalitet og ikke minst relevans – for å se om det gir retning for videre tiltak. En mulighet er å se til EU hvor det i noen sammenhenger stilles krav til deltakelse fra humsam i prosjektene.

Vedtak: *Administrasjonen følger opp porteføljestyrets synspunkter og anbefalinger i det videre arbeidet med å nå opptrappingsplanens mål om 5 % humaniora i 2022. Planen oppsummeres i 2023.*

Sak PSHUMSAM 34/21

Dialog med tematiske porteføljestyre

Sakstype: Diskusjon

Saksdokumenter:

- Saksframlegg

Forskningsrådets mål om å styrke humaniora og samfunnsvitenskap innenfor forskning som skal møte store samfunnsutfordringer skal realiseres innenfor tematiske porteføljer. Det uutnyttede potensialet er størst innenfor humaniora. Administrasjonen la fram et forslag om dialog med utvalgte tematiske porteføljestyre eller skriftlige innspill til tematiske porteføljeplaner. Utvalget velges ut fra de porteføljene som er mest sentrale for å nå målet i opptrappingsplanen for humaniora, jf. sak 33/21. Tiltakene skal skje i forbindelse med revisjon av tematiske porteføljeplaner senhøsten 2021/vinteren 2022.

Porteføljestyret vektla at det er viktig med dialog med alle tematiske porteføljestyre. Det kom forslag om å legge en dobbel strategi. På kort sikt bør man ha dialog med de som er mest relevante for opptrappingsplanen. På lenger sikt bør man ha dialog med alle tematiske porteføljer. Administrasjonen vil i samråd med styreleder

lage et opplegg for dialog og innspill. Administrasjonen vil gi styret beskjed når de tematiske porteføljeplanene legges ut på høring.

Vedtak: *Porteføljestyrets innspill legges til grunn for videre arbeid med å gi innspill til tematiske porteføljeplaner og eventuell dialog med tematiske porteføljestyre.*

Sak PSHUMSAM 35/21

Nordisk plattform for åpen publisering

Sakstype: Beslutning

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/2 vedlegg

Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning (NOS-HS) har gjennom underkomiteen NOS-HS støttet nordiske tidsskrifter innen samfunnsfag og humaniora i en årrekke. Finansieringsordning vil utløpe i slutten av 2023. NOP-HS og NOS-HS foreslår at en måte å støtte nordisk HUMSAM-tidsskrifter videre på, kan være gjennom å etablere en felles plattform eller portal for nordiske tidsskrifter med åpen tilgang. For å avgjøre om det er felles grunn for å jobbe videre med nordisk plattformfinansiering, er det sendt en forespørsel til NOS-HS medlemsorganisasjoner, inkludert Forskningsrådet, om interessen for å støtte nordiske HUMSAM-tidsskrifter i fremtiden og om plattformfinansiering kan være en gjennomførbar løsning.

Administrasjonen foreslo at det gis tilbakemelding til NOS-HS om at:

- Forskningsrådet v/ porteføljestyret er interessert i å støtte nordiske HUMSAM-tidsskrifter i fremtiden, med 123 233 € per år, som tilsvarer dagens beløp til tidsskriftstøtte gjennom NOP-HS fra Forskningsrådet
- plattformfinansiering kan være en løsning, men at det bør utredes om nordiske tidsskrifter vil kunne benytte tjenestene til de ulike nasjonale plattformene, og muligheten for å synliggjøre de nordiske tidsskriftene gjennom å lage en felles nordisk portal over de nasjonale plattformene
- det utredes om støtte til nordiske diamanttidsskrifter kan ses i sammenheng med det europeiske kapasitetscenteret for diamanttidsskrifter som skal utvikles med finansiering fra Horisont Europa

Porteføljestyret stilte seg bak administrasjonens forslag, og at administrasjonen videreformidlet dette til NOS-HS som svar på deres henvendelse.

Vedtak: *Porteføljestyret godkjenner at det sendes en tilbakemelding til NOS-HS om støtte til framtidig finansiering av nordiske HUMSAM-tidsskrifter tilsvarende det Forskningsrådet allerede finansierer per år, og at plattformfinansiering bør utredes videre.*

Sak PSHUMSAM 36/21

Plan for forskerrekruttering

Sakstype: Diskusjon

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/5 vedlegg

Forskningsrådet skal nå utarbeide en plan for forskerrekruttering. Målet for planen er å finne tiltakspunkter som kan følges opp av Forskningsrådet og som bidrar til å bygge opp den forsknings- og innovasjonskompetansen Norge trenger i framtida. Planen skal ferdigstilles våren 2022. Administrasjonen legger fram denne saken i alle porteføljestyres for å få innspill innenfor de ulike styrenes ansvarsområder.

Porteføljestyret hadde følgende innspill til planen for rekruttering:

- Overgangen mellom master og ph.d. er kritisk. Det er stor usikkerhet blant studenter om forskning som karrierevei. Det er behov for spesielle virkemidler som f.eks. forskerlinjer innenfor flere fag.
- Det er viktig med karriereplan for yngre forskere, også på ph.d.-nivå.
- Det bør legges til rette for at unge forskere skal kunne samarbeide. Dette er spesielt viktig innenfor humaniora der det er liten tradisjon for samarbeid.
- Det er økonomisk svært krevende for instituttsektoren å øke antall årsverk for postdoktorer.
- Det er veldig stor andel utlendinger blant doktorer og postdoktorer. Vi må vite hva som skjer med disse kandidatene.
- Skepsis til om innstegstilliger er noe å satse videre på.

Vedtak: *Innspillene fra porteføljestyret tas med i det videre arbeid med Forskningsrådets plan for rekruttering.*

Sak PSHUMSAM 37/21

Orienteringer

Resultater fra første runde i søknadsbehandling i CHANSE-utlysningen ble presentert.

Vedtak: *Orienteringen tas til etterretning.*

Sak PSHUMSAM 38/21

Møter høsten 2021 og i 2022

Vedtak: *Det er tidligere fastlagt følgende møter i høst:*

- *tirsdag 16. november (ordinært møte)*
- *tirsdag 23. november (JUREVAL)*

Det planlegges følgende møter i 2022:

- *Uke 13-14 fellesmøte for de tre porteføljestyrene (doodle sendes ut)*
- *25.-26. august – bevilgningsmøte*
- *Slutten av oktober/begynnelsen av november (dato bestemmes senere)*
- *Det vurderes senere om det er behov for ett møte til i 2022*

Sak PSHUMSAM 39/21

Eventuelt

Vedtak:

Det var ingen saker under Eventuelt.